

הוועדה למתן היתרים לפי פרק ד' להודעה בדבר הכללים למניעת ניגוד עניינים של

שרים וסגני שרים, התשס"ג - 2003

החלטה בבקשתו של השר אהוד ברק להחלפת נאמנות ומתן הנחיות חדשות ביחס

לכספים חדשים

1. לפנינו בקשתו של השר אהוד ברק, שר הביטחון, לאישור יצירת נאמנות חדשה שתנוהל באמצעות חברה א' עבורו ועבור רעייתו, הגב' נילי פריאל-ברק, במסגרתו מופקדים הכספים שהתקבלו ממכירת דירת השר ורעייתו, ויינתנו הוראות השקעה חדשות. כמו כן, מבקש השר ברק להתיר לו להעביר את הכספים המופקדים בחשבון הנאמנות הקיים בבנק א' לחשבון הנאמנות החדש, תוך הותרת הוראות ההשקעה הקיימות על כן.

2. בהתאם לאמור במכתבה של עו"ד גלי בן אור, ממונה בכירה (ייעוץ וחקיקה) במשרד המשפטים, אשר צורף כנספח לבקשה זו של השר ברק, בתחילת כהונתו של השר ברק אושרו לו על ידי היועץ המשפטי לממשלה, בהתאם לכלל 16(א) לכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים (להלן: "הכללים"), שני שטרות נאמנות (האחד - בתאריך 8.10.2007 בין השר ורעייתו חברה ב', והשני - בתאריך 3.11.2008 בין השר ורעייתו לבין חברה ג' ובמסגרתו הוראות ההשקעה).

במהלך השנים, התקבלו בידי השר ברק כספים נוספים מעבודות שבוצעו טרם תחילת כהונתו. הוועדה התירה לשר ברק לקבלם.

השר ברק מכר את דירתו בחודש מרץ 2012, ובחודש יולי 2012 פנה ליועץ המשפטי לממשלה בבקשה שיאושר לו שטר נאמנות חדש, על פיו יופקדו התקבולים הנ"ל בחשבון נאמנות שינוהל על ידי חברה א' וכן יועברו הכספים שמופקדים עתה בנאמנות בבנק א' לניהולו של הנאמן החדש על פי אותן הוראות שניתנו בתחילת הכהונה. ביום 3.9.12 שב ופנה ליועץ המשפטי לממשלה בתזכורת.

ביום 18.11.12 הודיע היועץ המשפטי לממשלה לשר ברק, כי עליו לפנות לוועדה למתן היתרים על מנת לבקש היתר לחריגה מהכללים.

ביום 19.11.12 הוגשה בקשתו של השר ברק לוועדה, וביום 29.11.12, לאחר הודעתו הפומבית של השר ברק כי הוא אינו מתמודד בבחירות לכנסת ה-19, תוקנה הבקשה כך שבמסגרתה התבקש היתר זמני בקשר להסכם נאמנות חדש.

ביום 12.12.12, התכנסה הוועדה למתן היתרים לדון בבקשות השר ברק, שמעה את טענות בא-כוחו, הבהרות נציגה מטעם חברה א' ואת עמדתו של מבקר המדינה.

3. כלל 16 לכללים קובע כי על שר או סגן שר להעביר בתוך 60 יום מיום מינויו את הכספים ואת ניירות הערך שבבעלותו ובבעלות בני משפחתו לחברת נאמנות ציבורית ובלתי תלויה, שתחזיק ותנהל אותם בדרך של "נאמנות עיוורת".

הפרשנות אשר ניתנה להוראות כלל זה, כעניין נורמטיבי, הינה שלשר או לסגן השר נתונה אפשרות אחת ויחידה לבחור את חברת הנאמנות בתוך 60 יום מיום מינויו ובאפשרותו ליתן הנחיה חד פעמית בלבד לניהול הכספים. החל ממתן ההנחיה ואישור שטר הנאמנות על ידי היועץ המשפטי לממשלה, יש לעמוד על קיומו של ניתוק מוחלט בין השר לבין הכספים המופקדים בחשבון הנאמנות. האפשרות היחידה לחרוג מכך היא לפי אישור של הוועדה, שבסמכותה ושיקול דעתה ליתן היתרים כאשר הדבר נחוץ ומוצדק.

4. בהחלטת הוועדה בעניינו של השר ברק מיום 7.8.2008 נקבע כך :

"ההוראה בסעיף 16 של הכללים, בדבר העברת כספים וניירות ערך של שר ובני משפחתו ל'נאמנות עיוורת', היא מן ההוראות המרכזיות של הכללים, אשר נועדו למנוע ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים. מהותה ותכנה של ההוראה בסעיף 16 של הכללים, הם לנתק באופן מוחלט את הקשר בין השר ובני משפחתו לבין ניירות הערך שבבעלותם, ומטעם זה קובעים הכללים שיש להפקיד ניירות אלה בנאמנות עיוורת...." (שם, פסקה 14).

כמו כן נקבע בהחלטות הוועדה השונות הן ביחס לשר ברק והן ביחס לשרים נוספים, כי השיקול הכלכלי אינו מהווה נימוק לסטייה מהכללים, והוועדה דחתה בקשות שונות אשר הסתמכו על טעם זה בלבד.

5. בהתאם לעקרונות שלעיל, הוועדה דנה במקרים קודמים שבהם נמכרו דירות של שרים וסגני שרים, ונרכשו דירות במהלך הכהונה, והתירה מצב של הפקדת כספים שנוצרו בגדר אותה נאמנות שלפי כלל 16(א) האמור, ואף התירה השארת הכספים בחשבוננו של השר, מעבר לסכום הקבוע בכללים, כאשר דובר על תקופה ביניים קצרה. הוועדה לא התירה העברת הכספים החדשים לנאמנות אחרת או שינוי תנאי הנאמנות.

6. אין ספק שהשר זכאי להפקיד את הכספים החדשים בנאמנות הקודמת, אך כאמור השר מבקש להפקידם בנאמנות חדשה, על פי שטר נאמנות חדש שיאשר היועץ המשפטי לממשלה.

כיוון שהשר ברק הודיע כי הוא לא יתמודד בבחירות לכנסת ה-19, הרי שעשוי להיווצר מצב שבו אם לא יתמנה להיות שר בממשלה החדשה יהיה חופשי ממגבלות הנאמנות, עם תום כהונת הממשלה.

7. שקלנו עניין זה, ולאחר ששמענו, כאמור, את עמדת מבקר המדינה, נראה לנו, נוכח מכלול נסיבות העניין ובעיקר בהתחשב בתקופה הקצרה בה מדובר, ליתן היתר אישי לפי סעיף 19(א) לכללים, שלפיו יופקדו הכספים החדשים ואלה שייווצרו במהלך התקופה עד תום כהונתו של השר ברק כשר, בנאמנות החדשה. אולם, אין אנו רואים להתיר העברת הכספים הקודמים מהנאמנות שאושרה בזמנו לנאמנות החדשה. בעניין זה נראה לנו שכלל 16(א) לכללים הוא ברור ואינו מאפשר העברת הכספים שהופקדו בתחילת הכהונה לנאמנות חדשה או מתן הוראות אחרות לנאמנים שנתמנו לפי הסעיף האמור.

ניתנה היום, כ"ט כסלו התשע"ג, 13 בדצמבר 2012.



פרופ' הדרה בר-מור
חברת הוועדה



עו"ד אביגדור רביד
חבר הוועדה



עזרא קמא, שופט (בדימוס)
יו"ר הוועדה